

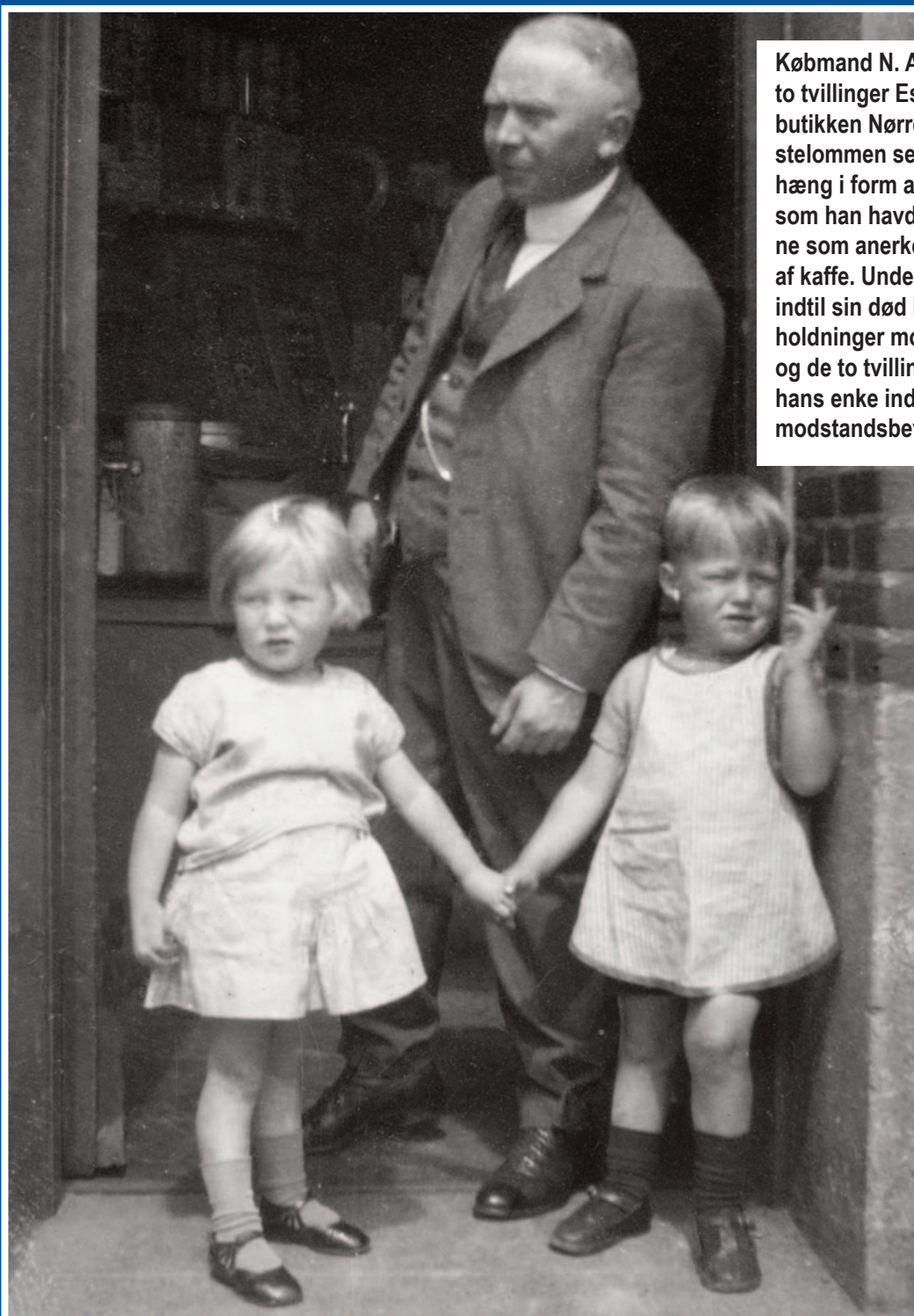
ArkivNyt

Marts 2024

2024:1

Indhold

- **En købmandsfamilie under besættelsen.** 2
- **Soldat i Esbjerg 1955–1957. .** 10
- **En gymnasietid** 18
- **Birgit Petersen – i Esbjerg Byråd 1981-1998. . .** 22

Købmand N. A. Frederiksen med sine to tvillinger Esther og Anker i døren til butikken Nørregade 65 ca. 1926. I vestelommen ses gulduret med et vedhæng i form af en lille guldkafebønne, som han havde fået af kaffeimportørerne som anerkendelse for et stort salg af kaffe. Under besættelsen var han indtil sin død i 1941 markant i sine holdninger mod besættelsesmagten, og de to tvillinger, deres storesøster og hans enke indtog nøgleroller i Esbjergs modstandsbevægelse. EBA 90387-070

ArkivNyt

udgives af Esbjerg Byhistoriske Arkiv som digitalt nyhedsbrev og udkommer minimum fire gange årligt.

Redaktion

Peter Bak
Aja Høy-Nielsen
Peter Hundebøll
Niels Frederiksen
Jørgen Dieckmann
Rasmussen (ansv.)
Anette Rydahl

Citater med kildeangivelse er tilladt.

Redaktionens
adresse:
[byhistoriskarkiv@
esbjerg.dk](mailto:byhistoriskarkiv@esbjerg.dk)

En købmandsfamilie under besættelsen

Af Niels Frederiksen

En sommerdag stod jeg og talte med min farmor Marie Frederiksen (f. Sørensen 1886-1978), da hun ordnede sine roser. Hun yndede at klippe rosenblomsterne af for at sætte dem i en skål med vand midt på spisebordet. Hun fortalte, mens vi stod der midt i roserne, at hun en dag under besættelsen havde stået på samme måde, da hun pludselig hørte en dyb brummen fra himlen. Det var jo nok et af de mange dagbombardementer på tyske byer. Min farmor sagde til mig, at hun tog sig i at tænke: »Så, nu får de, som de fortjener«, og fortrød straks. For, som hun sagde, det var jo ikke rigtigt for et kristent menneske at ønske ondt over andre.

Ved et hjørne i Jyllandsgade

I 1934 havde mine bedsteforældre opført en ejendom i Jyllandsgade 70 på en tom grund, de længe havde haft kig på at erhverve. Den var i umiddelbar nærhed af hjørnet Nørregade 65, hvor N. A. Frederiksens købmandsforretning lå, og kom til at huse mange modstandsfolk under besættelsen.

Marie Frederiksen (1886-1978). Hun stillede som logivært sin nybyggede ejendom Jyllandsgade 70 til rådighed for modstandsbevægelsen i Esbjerg, og hendes børn var meget aktive i modstandskampen. EBA 117727-042

Købmand N. A. Frederiksens markante købmandsbutik Nørregade 65 på hjørnet af Jyllandsgade. Foto 1918. EBA 25189-058

Jyllandsgade 70 var den anden ejendom, som spillede en stor rolle i hændelserne i denne artikel. Foto 2010. EBA Q06759-037

Det var folk af forskellig observans, men mest bemærkelsesværdigt var det, at også kommunister tog bolig i Jyllandsgade 70. Det var bylederen Frants Gertsen, men også toppen i partiet Ib Nørlund, der kunne putte sig under dynen på loftsværelset i ejendommen. Krigen ændrede alt. Nok var familien liberal og især imod kommunismen. Alligevel stod stueplanterne i vinduet i en bestemt rækkefølge ud til gaden, der viste fri bane til alle modstandsfolk, i modsat fald var det om at holde sig væk.

Min familie var national-konservativ og indre missionsk af kirkelig retning. Min far Anker var som spejder med en ven af familien, som kørte fiskeeksport til Tyskland sidst i 1930'erne. Far mødte her tyske spejdervenner, med hvilke han lavede en byttehandel af spejderknive, hvorved han fik en kniv med hagekors. Den havde sin plads i fars værelse på ejendommens loft, men den 9. april 1940, da det gik op for ham, at hans tyske spejdervenner nu hørte til landets fjender, smed han skuffet kniven ud af loftsvinduet.

Som spejder elskede han orienteringsløb, og da han blev ældre, kom han i Dansk Samlings orienteringsgrupper, og der konkurrerede han med hærens folk. Som dreng så jeg hans kort, kompas og kortafstands-måler uden at vide, hvad han havde lavet med det. Han nævnte med en vis stolthed, at deres gruppe havde vundet over hærens bedste orienteringsfolk. Dansk Samlings orienteringsgrupper tror jeg, blev min fars indgang til modstandsarbejdet.

Med ryggen til værnemagten

Familiens holdning til det tyske overfald på Danmark var helt klar. Jeg har ikke fornemmelsen af, at den i grunden var specielt anti-tysk, men vi ved, at farfar havde en forestilling om, at hele Slesvig-Holsten burde være dansk. Han var klart nationalt orienteret, og det fik han at høre for. Til årsdagen for besættelsen havde han forberedt sin egen protest ved at arrangere et af butikkers vinduer med et kæmpe håndtegnet kort over Slesvig til Ejderen. Dertil en smukt skrevet ledsagende tekst med »Venner ser på Danmarks kort, ser så I det aldrig glemmer«, omkranset af flere danske flag.

Det blev taget ilde op af Værnemagten, og han blev meldt til bykommandoen i Esbjerg og skulle op at stå skoleret. I besættelsens første år havde han allerede opført sig særdeles uvenligt over for et par tyskere i uniform, berettede min far. De ville handle i butikken, men blev vist ud, så farfar efterfølgende atter blev kaldt op til bykommandanten til en røffel. Den danske regering havde jo lovet at være venlige over for vore tyske gæster!

I Nørregade boede mange sønderhøninger, hvoraf nogle af kvinderne kunne kendes på deres egnsdragt fra øen, som man så dem færdes rundt om i byen med. I en af farfars sønderhofamilier var der en vognmand, der ville køre for besættelsesmagten. Far fortalte mig, at købmanden gik om til vognmanden og sagde: »Det vil I da vel ikke?« På andre måder viste han også sin holdning. En dag et tysk orkester defilerede forbi hjørnet Jyllandsgade-Nørregade, gik farfar i sin hvide kittel ud af butikken, hen til kantstenen og vendte ryggen til orkesteret.

Min farfar havde desuden en noget respektløs holdning til reglerne for luftalarm. Farmor fortalte, at når alarmerne lød, ville farfar ikke gå i kælderen, men stå oppe på deres lange terrasse mod vest og se de vældige lysspor, der fløj over himlen med antiluftskytset. Det gav ham dog alligevel noget at tænke over, da han en morgen trådte ind i deres fine stue, hvis vinduer vendte ud mod terrassen og så, at der oppe i det øverste højre hjørne af vinduet manglede en lille trekant af vinduet. Farmor havde været bekymret og sagde, at det undrede hende, at hun også kunne fornemme noget brændt. Så opdagede hun en granatsplint i det fjerneste hjørne bag døren til entreen og et sortsodet hul i tæppet.

Årene efter 1941

Farfar døde den 28. maj 1941. Da var min far kun 18 år gammel og befandt sig på handelsskolen i Horsens. Ligfølget efter købmandens kiste, fortalte farmor, fyldte hele Nørregade ned til Spangsbjerggade, hvor det drejede af med retning mod den nye kirkegård, som Kirkegården ved Gormsgade altid blev kaldt. Nu stod hun alene med forretningen, sine to døtre og ejendommen Jyllandsgade 70 og en søn i Horsens. Han kom senere i job hos købmanden i Skodborg, som han ofte frysende cyklede ned til i den strenge vinter.

Hjemvendt til Esbjerg kom han til HOKIs Lager i fiskepakhusene på den gamle fiskerihavn, hvor han fik en god ven, skipper »Mandø-Knud« Hansen fra Mandø. Hans evert »Karen« lagde ofte til i den gamle fiskerihavn ved HOKI for at hente varer til

øen. Far kom til at arbejde hos købmand Carl Ferup (kaldet »Feppe«), han havde skibsproviantering og en tæt forbindelse til havnen. Mens han var her, fik værnemagten hovedkvarter i Hotel Royal lige ved siden af forretningen, og over for på Hulvej blev der bygget betonbunkere som en del af Festung Esbjerg.

Everten »Karen« i færgehavnen i nærheden af HOKI, hvor den lastede med købmandsvarer til Mandø i 1943. EBA 117730-070

Far fortalte, at han fulgte betonbyggeriet på nærmeste hold sammen med to ingeniører fra havneadministrationen. Samtidig arbejdede han gennem Dansk Samling med udbredelsen af illegale blade. En tysk officer havde været inde hos Feerup, men efterlod en mappe med tegninger af bunkerne, der straks blev kopieret, inden han nåede tilbage for at hente dem.

Augustdagene 1943

I Jyllandsgade nr. 19 i kvistlejligheden over for restaurant Sand boede lokomotivfører Chris Svenning og hustruen Ane Marie (»Musse«), som far var i modstandsgruppe med. En Halifax bombemaskine fra det canadiske luftvåben blev den 24. august 1943 skudt ned over Mandø af en tysk natjager. Nogle af besætningen reddede sig i faldskærm, bl.a. den canadiske pilot Roy MacLernon. »Mandø Knud« gemte ham i lasten på sin evert og sejlede ham til HOKIs pakhus på havnen. Gennem sin kontakt til minørerne på havnen var far blevet adviseret om pilotens ankomst. Han blev bragt op i en bil på kajen, der kørte ham op til Jyllandsgade 19. Situationen var kaotisk med strejker og oprør, der var undtagelsestilstand. Far oplevede hændelserne fra lejlighedens vinduer, hvor der nede på gaden løb tyske marinere rundt med opsatte bajonetter for at dæmpe de oprørske esbjergensere. Ved hjælp af modstandsbevægelsen i Århus kom piloten til Sverige den 19. september og med et kurerfly til England, hvor han genoptog bombningen af Berlin og fløj 40 togter over byen.

Den 29. august 1943 om aftenen adviserede min far familien med disse ord: »Nu skal I ikke blive forskrækkede, for i aften lyder der et ordentligt brag lige i nærheden«. Det var sabotage af et nyetableret vaskeeri, der arbejdede for tyskerne på Nygårdsvej et par hundrede meter fra Jyllandsgade 70. Så var det bare om at få lukket vinduerne op, så de ikke blev smadret.

Flugten til Sverige

Far boede i Torvegade hos ingeniør Buchwald, mens han i august-september var gået under jorden. Kaj Buchwald og Milton Barang

Den canadisk pilot Roy MacLernon, som blev skudt ned over Mandø i 1943, men reddet til England af blandt andre Anker Frederiksen. EBA 117735-070

var illegale logiværter for modstandsbevægelsen. Begge var ingeniører ansat på havneadministrationen over for Carl Feerup og var med i Dansk Samling. I begyndelsen af oktober blev far via en god forbindelse til politiet advaret om, at Gestapo nu havde kig på ham. Derfor lå det lige for at flygte til Sverige. Dansk Samling sendte mange modstandsfolk til Sverige. Den 17. oktober 1943 blev han sammen med andre evakueret fra Dragør til Limhamn. Hans søstre hjemme, Ruth og Esther, og deres mor Marie tog derefter tråden op som illegale logiværter. Marie fik kun besked om stikkermordet i Nørregade i november 1944, fordi de modstandsfolk, der boede i hendes ejendom, fortalte om det. Hendes fire loftsrum blev herefter mange »terroristers« tilflugt. Hun fik engang i kampens hede stukket en pistol i hånden af en af dem, og hun fortalte mig hvor ilde til mode, hun blev af at få et tungt skydevåben i hænderne. Buddet lød jo: »Du må ikke slå ihjel«.

Da Anker Frederiksen gik under jorden i august 1943, tog hans to søstre Esther (tv.) og Marie over og var aktive i modstandskampen sammen med deres mor Marie.
EBA 117722-070 og 117723-070.

Efter to modstandsfolk under tortur havde røbet deres logi, blev familien dog arresteret. Omkring den 20. februar 1945 blev Ruth, Esther og deres mor Marie hentet af Gestapo i noget så banalt som en flyttebil fra H. P. Bang. Nonnerne stod i hospitalets vinduer og kiggede ned på hændelsen med vemod. Ruth, som var primus motor i familiens modstandsarbejde, blev sendt til Frøslevlejren til krigens slutning, farmor og Esther forblev fængslet i fem uger til den 28. marts 1945. Nonnerne, hvoraf mange var af tysk afstamning, havde i flere år fået leveret kaffe og varer af købmandsenken. Selv-

om Farmor var lutheraner med en behørig afstand til den katolske kirke, lå det katolske hospital og den katolske kirke ikke længere væk end det næste hjørne. I farmors øjne var nonnerne sande kristne, der uegennyttigt for Esbjergs borgere gjorde et vigtigt arbejde.

Fængslet i Staldgården i Kolding

Ved Gestapoforhøret i Staldgården i Kolding blev min farmor konfronteret med et billede af min far og spørgsmålet: »Hvor er han henne«? Farmor fortæller: »Jeg måtte ikke vide, hvor han var, for han var gået under jorden. Så fandt jeg på at sige, at Anker altid havde drømt om at komme ud at sejle. Men det var blevet ham forbudt af sin far, som selv havde mistet sin far på havet. Derfor var han nok stukket (af) til søs«. Min farmor vidste jo godt, at i krig var sandheden så dyrebar, at man blev tvunget til at omgive den med en livvagt af løgne, som Churchill under krigen udtrykte det. »Til gengæld kunne Gestapo sagtens efterforske, hvad jeg sagde, – familie og venner havde kunnet bevidne det«. Nære venner i familien som kaptajn Poulsen, der førte eksportbåden »Alexandra« for DFDS, havde Anker flere gange fornøjelsen af at være »gæstematros« på.

Staldgården i Kolding i 1945. Lastbilen t.h. tilhører faktisk flyttefirmaet H. P. Bang fra Esbjerg. EBA 60031-070

Pastor Bentzen ved Zions Kirke stod for begravelsen af modstandsmanden Børge Puggaard Thomsen den 21. marts 1945. På grund af sine radiotransmitterede minde- og takketaler var han også kendt i hele Danmark. Det gjorde ham til et oplagt mål for clearingmord. EBA 81215-008

Anker Frederiksen var aktiv i modstandsbevægelsen i Esbjerg og så sig i sommeren 1943 nødsaget til at gå under jorden (blev til flugt til Sverige, hvor han var indtil efter befrielsen). Mens han var i Sverige, brugte han dette legitimationskort. EBA 117725-109

Tre dage før deres frigivelse fra Gestapo-hovedkvarteret i Kolding den 28. marts 1945 skete clearingmordet på pastor Bentzen, præsten fra Zions Kirke og familiens ven, hvilket gjorde det dybeste indtryk på farmor, Ruth og Esther. Bentzens ni-årige datter Edith havde i tiden efter besættelsen uendeligt svært ved at berette for Esther, hvordan pistolbevæbnede mænd trængte ind i familiens soveværelse. Her overværede hun på alt for tæt hold hendes far blive ramt af flere skud. Hun lå nemlig mellem sine forældre i deres store seng, fordi præsteboligen var blevet udpeget til at kunne huse flere indkvarterede. Farmor fortalte mig, at provst Kjærgaard ved Vor Frelsers Kirke holdt en dundertale over den dræbte og sluttede højlydt af med ordene: »Og der er gudstjeneste med konfirmation næste søndag – Hvis jeg da lever – for jeg har også fået et brev fra besættelsesmagten«.

Fru Bentzen og hendes børn gennemgik et voldsomt psykisk efterkrigsstraume, som de

kom til at stå ret alene med. Som min farmor sagde: »Jeg tror, folk veg tilbage for at nærme sig hændelsen i præstegården«.

Sverige tur-retur

Anker, min far, flygtede fra Dragør i oktober 1943, fordi han var eftersøgt, men også inspireret af sit venskab med SOE-manden Aage Møller Christensen brændte han efter at komme til England. Han blev som flygtning sendt på skovarbejde i Vislanda i Småland, hvor han fik skadet sin hånd, så han hverken kunne komme i den danske brigade eller blive faldskærmsmand i SOE. I månederne inden turen til Sverige var det blevet hans drøm at komme til England. Med tiden blev han ansat på flygtningekontoret i det danske gesandtskab i Stockholm hos Ebbe Munck som ansvarlig for danske flygtninges forsyninger. Man ved, at der i maj 1945 befandt sig 18.200 danske flygtninge i Sverige, og at 6.500 var flygtet på grund af deres jødiske baggrund.

Af de mere end 11.000 øvrige danskere var de fleste politi- og militærpersoner, søfolk, modstandsfolk, kommunister og intellektuelle som f.eks. Poul Henningsen.

Anker kom tilbage til Danmark, da frihedsrusen var ovre og blev vidne til et tvivlsomt retsopgør og det udbredte hykleri blandt almindelige danskere, men ikke mindst hos statsminister Buhl. Han fortalte mig, at han var noget skuffet over, at modstandsbevægelsen ikke efterfølgende havde foræret farmor et frihedskæmperarmbind som en slags anerkendelse for hendes gæstfrihed. Men man bør tænke over, at hverken søfolk eller kvinder blev anerkendt nok for deres farlige arbejde, da besættelsen og 2. Verdenskrig endte.

Efter krigen

Over for vores barndomshjem i Skjoldsgade 36 lå en tom grund med en soldaterbarak, og lige neden under i fem meters fordybning lå tyskernes hospitalsbunker i tilknytning til den oven over liggende nye han-

delsskole, som besættelsesmagten havde beslaglagt til lazaret. I tilfælde af en allieret invasion kunne de syge underbringes i bunkeren, som havde to indgange. Hvis vi drenge vovede os ind i bunkeren, forsvandt vi i mørket. Det var ret uhyggeligt og hørte til vore manddomsprøver at kunne gennemføre en mørketur fra indgang til udgang. Ved tyskerbarakken hyggede spritterne sig. Dem forsynede vi med øl fra Sand Christensens Tobaksforretning på næste hjørne, mod betaling forstås – i form af karameller.

Efter besættelsen fik farmor, Esther og Ruth besøg af den tyske vagtsoldat fra Kolding fængsel, Heinz Rühe. »Under fængselsopholdet mærkede vi, at han stod på vores side. Han gav os hemmeligt dejlige madpakker fra søstrenes køkken på hospitalet i Kolding, smuglede dem ind, hvilket kunne have kostet ham dyrt. Jeg oplevede, at ikke alle tyskere var nazister. Her var der en venligtsindet soldat fra besættelsesmagten«. Heinz bosatte sig i Danmark efter be-

Kojtet HK 13 – det var betegnelsen for den hytte, min far Anker Frederiksen og hans danske flygtningekammerater opholdt sig i, når de ikke var i skoven for at fælde træer. Det er Anker nr. 3 fra højre. En af personerne er Ankers gode ven Johan Sund, som efter befrielsen blev leder af minerydningen på Skallingen. EBA 118814-070

Rune Järnåsen, hvis familie i landsbyen Vislanda i Skåne Anker Frederiksen blev ven med under opholdet under jorden i Sverige under besættelsen. Han og familie kom også på besøg i Esbjerg efter besættelsen. EBA 118816-070

sættelsen, blev dansk statsborger og bibeholdt venskabet med familien.

Min bror og jeg havde en del »onkler« f.eks. onkel Arne og onkel Rune. Anker savnede brødre, så hans venner blev kaldt vores onkler. En af dem var onkel Rune (udtalt »Ryne«) fra Vislanda i Skåne, som Anker blev venner med, da han fældede træer i de nærliggende skove. Rune Järnåsen hed han og besøgte os flere gange efter krigen. Han havde sammen med andre familier i Vislanda givet Anker et solidt måltid mad, (incl. surstrømning!), for de var på sul-

tekost i skovbarakken. Kiks og cigaretter kunne ganske vist byttes, alt efter trang. Det blev til et livsvarigt venskab og gensidige besøg, hvor Anker genså sin barak »Kojtet HK 13«. Med sin fine tenorstemme tog han sin interesse for svensk visetradition med hjem og kunne ved lejlighed rejse sig ved et middagsbord og synge Bellman og Taube. Anker tog sin mor og søster med til Vislanda flere gange i årene efter krigen og besøgte Rune og hans svenske familie, den familie der så gæstfrit havde ladet Anker mærke deres varme og venskab.

Som voksne kiggede vi ved et tilfælde i den aflåste midterskuffe i familiens skrivebord. Her opdagede vi de to anerkendelser, dokumenter Anker aldrig havde omtalt. Det viste sig at være overdraget fra de allierede for hans medvirken til undsætning af den canadiske pilot. Jeg undrede mig en del over, at han aldrig havde vist os dem.

Et par år før han døde, sagde han: »Det var nok godt, jeg ikke kom til England og blev faldskærmsmand. Jeg tror ikke, jeg havde klaret torturen«.

Henvisninger

- Bjørnvad, Anders. De fandt en vej. Odense 1970 s. 83-84
 Bjørnvad, Anders. Faldne allierede flyvere 1939-1945. Odense 1995 s. 88
 Flensted, S. C. og L. Borberg. Mandø og Halifaxen. Billund. 2018
 Gertsen, Frants. »Åh, det var så lidt«. Esbjerg 1995. s. 66f, 103
 Hansen, Theodor. Everten »Karen« af Mandø. En Mandødreng fortæller. U.å. s. 45-51
 Holm, Anne Dorte. Kvindernes modstandskamp. 2012 S. 13, 25-27, 49-52, 74-76, 108-112, 151-153, 177, 200-202, 242.
 Jensen, M. og H. Lundtofte. Modstand. Træk af modstandskampen i Esbjerg, Ribe og Bramming. Esbjerg 2015: S. 105-115.
 Petersen, Dorte. Thue og hans tid. Esbjerg 1995. s. 83-85, 89, 91-92, 102

Soldat i Esbjerg 1955–1957

Af Søren N. Sørensen

Søren N. Sørensen som soldat. Foto: Peter Nissen, 1956.
PN1305-042

Ved sessionen i 1954 blev jeg udtaget til tjeneste ved Jydske Trainregiment. Soldatertiden begyndte den 1. november 1955 med indkaldelse til Padborglejren og overflytning til Esbjerg, som skete allerede samme nat. Det kom som en stor overraskelse, og vi fik travlt med at få udleveret uniform og forskellig udrustning inkl. et gevær med bajonet.

Efter et aftensmåltid slæbte vi vores hængslet og os selv op i to lastbiler med presenning. Turen gik til Esbjerg, hvor vi ankom godt trætte efter en lang dag. Allerede her lærte vi, at en soldats valgsprog er: »Man skal kunne sove hvor-som-helst, når-som-helst og ved hvem-som-helst«. Gruppen på 30 mand blev indkvarteret i barakker i den gamle artillerilejr på Hjertingvej.

Det var såmænd meget godt bortset fra udelukkende koldt vand i hanerne og brusere, ingen varme i belægningsstuerne og en forbistret ildelugtende dunst fra den nærliggende sildeoliefabrik.

En gang om ugen marcherede vi i samlet trop til den kommunale badeanstalt i Havnegade, hvor vi kunne bade i varmt vand. Det var rart at få snavs og sildeolielugt rigtig væk inden weekenden.

Rekruttiden var lærerig, og mange af emnerne, vi blev undervist i, blev relevante for mig senere. F.eks. havde jeg civilundervisning i sprog. At læse landkort og at orientere mig ved nat og dag var noget, jeg også fik brug for senere. Førstehjælp og genoplivning indgik desuden i undervisningen.

Behandling af kemikalier og benzin samt bjergning og klargøring af køretøjer og materiel var gode ting at lære til mit arbejde som kommende landmand. Det var løb og konditionstræning også.

Jeg fik jagttegn, da jeg blev 16 år, så jeg var glad for våbenbehandling og for skydeøvelserne, som foregik på skydebaner i Oksbøl. Turene fra Esbjerg og tilbage på lastet af lastbiler var dog kolde.

Andre aktiviteter var imidlertid lidt trælse. F.eks. når vi kravlede rundt på øvelsespladsen i pløre og efterladenskaber fra får, eller når vi havde eksercits og march i flere timer. Det tog vi dog med.

Efter at have været rekrut i tre måneder blev jeg udtaget til regimentsholdet i håndbold. Her trænede og spillede jeg meget professionelt sammen med 13 andre soldater i tre måneder, skiftevis i Badmintonhallen om formiddagen og løbetræning i Nørreskovene med afslutning i saunaen i Esbjerg Højskole om eftermiddagen. Erik Juul Larsen, Tarup, var træner.

Kravet var, at holdet skulle vinde det militære Danmarksmesterskab, og det gjorde vi så. Til gengæld fik jeg ikke tid til at tage

Esbjergs kasserne, Artillerilejren ved Hjertingvej. I forgrunden ses Viggo Sørensens Fiskekassefabrik på hjørnet af H. E. Bluhmes Vej og Fiskebrogade. Foto: ca. 1950. EBA 26086-070

Lufffoto fra Esbjerg Havn med Viggo Sørensens Fiskekasse-fabrik på hjørnet af H. E. Bluhmesvej (til venstre) og Fiskebrogade nederst i billedet. De små huse bag fabrikken blev anvendt til opbevaring af fiskeredskaber. Seks-otte fiskere delte et hus. Den hvide bygning nederst til venstre er Esbjerg Hermetikfabrik. Træbygningerne og boldbanen bag kassefabrikken er Artillerilejren ved Hjertingvej. Indgangsportalen ses øverst i højre hjørne. EBA 108402-050

Badmintonhallen i Havnegade blev også brugt til mange andre ting end badminton, f.eks. håndbold, udstillinger og julekoncerter. Foto: Paul Bølling, ca. 1945. EBA 97849-008

Hotel Royal i Havnegade 45. Ejendommen blev revet ned i 1976. Foto: EBA 73917-070

førerbevis til lastvogn, og det betød, at jeg ikke kom med kompagniets bjergningsgruppe til Itzehoe i Tyskland, og at jeg desværre skulle blive i lejren.

Vores premierløjtnant erklærede, at jeg havde brugt det meste af tiden med at spille håndbold. Men hvis jeg kunne bestå en prøve i at betjene omstillingsbordet for marinens og militærets telefoner i Esbjerg, kunne jeg få et godt job. Det gik fint med prøven.

Den 1. maj 1956 rykkede jeg ind i det militære hovedkvarter på Hotel Royal i Havnegade. Det var beslaglagt af den tyske værnemagt under 2. Verdenskrig og bar præg heraf. Vi var otte menige med forskellige jobs.

Der var to-mands værelser i øverste etage og spisestue i kælderen, så det var gode forhold, god mad fra officersmessen, og vi havde et godt kammeratskab med megen fritid.

I resten af hotellet boede der officerer med deres familier, og i den store sal blev der afholdt mange militære arrangementer. Hjemmевærnet fra Esbjerg brugte også faciliteterne.

Her fik jeg ti måneder som telefonvagt og vagtkommandør i en god, varm vagtstue sammen med to kammerater fra Aarhus og Aalborg. Vi bestemte selv, hvem der skulle have de forskellige vagter. De to andre havde mest dagvagterne, så jeg var ofte hjemme på gården i Briksbøl, når der var travlhed i marken. Det skete også, at jeg havde en af mine soldaterkammerater med hjem.

Daglønnen som soldat var 2 kr., så det var rart at kunne tjene lidt ekstra ved markarbejde. Det var naturligt, at mange soldater arbejdede for bønderne i deres fritid. Så var der råd til at gå i byen.

Esbjerg var en livlig og spændende fiskeriby med mange restauranter og dansesteder, hvor vi soldater var velkomne, når vi

Borggården på hjørnet af Borgergade og Torvegade var et af byens populære gå-i-byen-steder, mens Søren N. Sørensen var soldat. Foto ca. 1950. EBA 09920-070.

Esbjerg Kommunale Badeanstalt i Havnegade, hvor soldaterne gik i bad. Det må næsten være set fra det nu nedrevne Hotel Spangsberg på hjørnet af Stormgade. Også badeanstalten er nu revet ned. Foto: Glass, ca. 1953. EBA 28126-022

opførte os ordentligt. Fiskerne var altid klar med et »Kom her over til vores bord og få et glas øl«. Men opsparing blev der ikke noget af i de 16 måneder, jeg var soldat i Esbjerg.

Den sidste måned af mit liv som soldat sluttede i lejren på Hjertingvej. Jeg var tilbage hos mine tidligere kammerater fra rekruttiden og var med dem til en forårsmønøvre på Djursland. Det gav gode oplevelser, men forplejning og ophold var ganske anderledes end på Hotel Royal. Under månøvren spiste vi dåsemad fra feltkøkken, og vi sov i bivuak og på ladet af lastbiler. En del af os havde mange timers nattevagt, for Hjemmeværnet var indsat som vores »fjender«. Dem havde vi meget besvær med, når de afbrød vores telefonforbindelser, lavede vejspærringer for køretøjerne eller skabte andre forhindringer for os rigtige soldater.

Grunden til turen med alle køretøjer var, at alle militærets ekstra lagre af benzin skulle bruges, fordi kanistre/dunke, lagt under presenninger, var placeret på lejrens øvelsesteræn uden for lejren. Lageret var etableret i forbindelse med uroen i Mellemøsten. Der var benzinrationering for den civile del af befolkningen, så derfor var militærets beholdning et oplagt og let tilgængeligt mål for benzinhungrede privatbiler, men de blev mødt af brægende får og af soldater med skarpladte våben. Det var ikke rart at have vagt derude i nattetimerne. En nat affyrede en af soldaterne et varselsskud, som desværre forskrækkede nogle af lejrens får. Han fortalte den vagthavende sergent, at der var aktivitet ved benzinlageret, men hans historie kostede en uge i brummen i stedet for en ekstra orlov på grund årvågenhed. Der var god disciplin i militæret, og mindre forseelser kostede let et nattegn for en aften.

I Esbjerg trænede vi med at rømme lejren for køretøjer og mandskab i løbet af et kvarter. Anledningen var, at der var udbrudt krise i Mellemøsten, så det danske militær skulle være klar, hvis Suez-krisen udviklede sig til et militært opgør mellem Storbritannien, Frankrig og Israel på den ene side og Egypten på den anden side. Mellem den 29. oktober og den 6. november 1956 blev

Egyptens militær knust, især landets luftvåben. Pludselig gik alvoren op for os menige soldater om, at vi skulle være parate, hvis krigen udviklede sig. Vi fik udleveret skarp ammunition til vores våben, og vi lå fuldt påklædte om natten for, at vi kunne være klar til hurtig udrykning fra lejren.

Heldigvis stoppede krigen hurtigt, og vi kunne ånde lettet op til dagligdagen i lejren.

Kort tid efter blev Menig 272.498 Sørensen hjemsendt med en ren soldaterbog. En god tid var slut.

På landbrugsskole

Efter hjemsendelsen tog jeg på landbrugsskole. Det var den vej, jeg ville gå, så derfor tilbragte jeg vinteren 1956-1957 på Lægaard Landbrugsskole i Holstebro. Dette ophold gav mig endnu større lyst til landbruget. Fem gode og lærerige måneder for mig og mine kammerater. Jeg fik værelse sammen med Jens Birkmose fra Herborg, og vi havde det godt sammen.

Opholdet på landbrugsskolen virkede næsten også som et højskoleophold, idet vores forstanderpar og de fleste lærere var meget bevidste om, at det landbrugsfaglige langt fra var nok for 90 unge landmandsaspiranter.

Sang og timer med forskelligt kulturelt indhold, gymnastik og idræt var også dagligdagen for landbrugsskolens elever.

Endvidere tog vi del i forskelligt i byen og omegnen. F.eks. spillede jeg håndbold i Holstebro Håndboldklub en aften ugentlig. Efter jul blev jeg valgt til skolens elevråd og arrangementsudvalg, så det gav indflydelse på, hvad der skulle ske på skolen i fritiden. Et godt samarbejde med forstander og lærere og det øvrige udvalg gav i høj grad lyst til at arrangere forskellige ting, og resourcerne stillede skolen velvilligt til rådighed, også de økonomiske, når der var brug for det.

Ude at tjene

Da opholdet på landbrugsskolen var ovre, tog jeg plads på en gård i Askov for at være i nærheden af Gudrun, som var husassistent i sit hjem i Vejen, men også for at lære andre forhold at kende.

Vinterholdet på Lægård Landbrugsskole ved Holstebro, hvor Søren N. Sørensen var på landbrugsskole i vinteren 1956/1957. Der var i alt 90 landmandsaspiranter på holdet. EBA 123964-070

Det blev en god tid, hvor jeg arbejdede meget og lærte en del, men det bedste var selvfølgelig, at Gudrun var i nærheden. Utallige timer tilbragte jeg på hendes fødehjem sammen med hende, og jeg følte mig altid meget velkommen i hele hendes familie. Svigerfar og svogre ville gerne spille kort, så når svigermors gode mad var spist, kom kortene ofte på bordet. Om sommeren kørte alle, der var hjemme på Stavnshøj, tit på biltur i omegnen for at se på markerne.

Vi køber gård

Som forlovede havde vi selvfølgelig fremtidsplaner, og i efteråret 1958 købte vi en gård i Astrup til overtagelse den 11. december samme år. Jeg var karl i Briksbøl den vinter, og ejerne, Hulda og Jens Johansen, passede dyrene til den 1. februar 1959. Da flyttede jeg til Astrup. Den 26. marts samme år blev mit livs bedste dag,

da jeg blev gift med Gudrun, og vi skulle dele vores fremtid sammen.

Ejendommen kostede 95.500 kr. Udbetalingen var 40.335 kr. kontant, hvoraf jeg havde opsparet 20.000 kr. af min løn som karl. Resten lånte vi i banken med min svigerfar og min far som kautionister. Endvidere var der et kreditforeningslån og et pantebrev på resten af købssummen. Gudrun havde op-tjent ca. 5.000 kr., som vi brugte til møbler og udstyr.

Hårdt at begynde som gårdejer

Så gik vi fortrøstningsfulde i gang med bedriften. Sommeren 1959 blev umådelig tør, og avlen var lille. Det var besætningen også, så omkostningerne var små. Med et læs halm fra Gudruns forældre på Stavnshøj og et par søer fra min far og mor i Briksbøl kom vi rimeligt igennem det første år, men der var ikke råd til de store investeringer. F.eks. var vores vandforsyning en hånd-

pumpe i gården de første to år. Telefon og bil havde vi heller ikke. I mine pladser var jeg gennem flere år blevet vant til at bruge traktor, så det var noget af en overgang igen at skulle arbejde med heste, som vi havde to af på ejendommen.

Den ene hest var lidt stædig og havde sine egne meninger. Når den skulle hjem fra marken og i seletøjet, var det kun Gudrun, der kunne få fat i krikken. Den vidste godt, at der skulle arbejdes, når jeg kom.

En sommerdag skulle græsset slås, fluer og hestebremser svirrede, og hestene var helt umulige i sommervarmen. Jeg ringede efter Herluf, som kørte til Astrup med Volvoen, mens jeg savede det meste af stjær-

ten af slåmaskinen, så den kunne spændes efter traktoren. Så gik det fint.

På den tid var det en naturlig ting, at man kom privat sammen med alle naboerne, og vi blev inviteret til utallige gilder. Vi følte os velkomne i Astrup og tog selvfølgelig del i, hvad der skete i skolen og forsamlingshuset i Forum.

Gudruns højskoleophold på Frederiksborg Højskole og hendes gymnastiklederuddannelse betød, at hun hurtigt blev gymnastikleder i Bryndum Gymnastikforening og i Forum Skole. Det var begyndelsen på vores tilhørsforhold i lokalsamfundet, og snart blev vi bedt om at deltage ved forskellige arrangementer i skolen.

Gården Mikkeshøjvej 9 i Astrup, som Gudrun og Søren N. Sørensen købte i 1958 og som de stadig ejer, men har sat til salg.
Foto ca. 1970: EBA 123962-070

En gymnasietid

Af pensioneret lektor Aage Elvig

Den 6. oktober i 2017 var min nu afdøde kone Kirsten og jeg på besøg på vores gamle skole, Esbjerg Statsskole. Besøget drejede sig ikke om vores gamle skole. Nej, vi kom i anledning af, at skolebygningerne var købt og overtaget af Esbjerg Realskole.

Det var lidt mærkeligt at stå i aulaen med et glas vin i hånden og kigge rundt i de velkendte omgivelser, nu ikke til gymnasial brug, men til folkeskolebrug. Mange minder susede forbi os, mange nu afdøde kolleger dukkede op i erindringen. Pludselig var vi tilbage til et sted, hvor vi har haft vores gang i næsten 40 år.

Møde med Esbjerg Statsskole i 1964

Vi kom til Esbjerg Statsskole for første gang den 5. oktober 1964, inviteret af den daværende rektor Jens Ahm, til hvem vi i forvejen havde skrevet velvidende, at der på

Den cerutrygende Jens Ahm var rektor for Esbjerg Statsskole, her fotograferet i 1961. Foto Paul Bølling. EBA 11911-008

skolen var to stillinger med vores fag fransk og engelsk. Vi kom fra København, hvor vi havde læst på universitetet i syv år, og hvor vi nu havde taget den sidste afsluttende eksamen. Vi anede intet om arbejde, løn, stillinger, Esbjerg, ja vi kendte nærmest kun livet på Københavns Universitet.

Så stod vi der med vores lærredstasker over skulderen og vores fodformede sko på, et lærerværelse med gamle traditioner og med kommende kolleger, der alle var mindst ti år ældre end os.

Rektor Ahm var en elskelig, meget venlig mand, der var i stand til at tage spændingen lidt af. Han introducerede os til en stående lærerforsamling. Senere har vi fået at vide, at adskillige lærere havde undret sig over, at vi frivilligt havde søgt stillinger i Esbjerg, og historien gik, at vi sikkert flygtede fra et eller andet i København. Rektor Ahm bød senere på middag i rektorboligen, og vi rejste tilbage til København med håb om at kunne påbegynde livet på Esbjerg Statsskole den 1. februar 1965.

Gymnasielivet begynder

Kirsten kom først i gang, jeg kom et år senere på grund af aftjening af værnepligten.

Esbjerg Statsskole er en mere end 100-årig gammel institution i byen, og der går mange historier om forholdene på skolen, om lærerne og om morsomme eller mindre morsomme begivenheder. Det er klart, at skolen har tiltrukket sig byens opmærksomhed som det eneste gymnasium og mange elever i tidens løb.

Alt dette vidste Kirsten og jeg intet om, da vi mødte op til vores første skoledag den 1. februar 1965.

Allerede næste dag oplevede vi en af de store dage i skoleåret, nemlig Kyndelmisse, hvor der blev tændt lys, sunget i aulaen og holdt tale af den senest ansatte lærer med emnet Kyndelmisse. Kirsten var den senest

ansatte, men hun var i følge sagens natur inhabil. En festdag og en halv fridag for elever og lærere. En anden, helt speciel dag var dagen for det store skolebal, en fest med spisning og efterfølgende indmarch i aulæen af elever og lærere til tonerne af Riberhus March, derefter opførte eleverne en polonæse og så alle fem ture i den gamle dans Les lanciers. Festen blev understreget af de meget fine kjoler, damerne havde på og kjole og hvidt eller smoking, som herrerne bar. Både Kyndelmisse og skolebal holdes stadig i live på Rybners Gymnasium.

Dagligdagen

Men der kom jo noget, der hed dagligdag, undervisning, møder mm. Her oplevede Kirsten og jeg, at skolen ikke havde forandret sig igennem rigtig mange år, kun en lille smule, men ånden var på mange områder den samme som for mere end 50 år siden. I lærerkollegiet var vi Des, og rektor blev altid tiltalt i 3. person: »Hvad mener rektor om det, må jeg spørge rektor om noget, vil

rektor være så venlig at«, osv. Eleverne sagde De til os, og de rejste sig op, når læreren kom ind i klassen. Enkelte kolleger sagde også De til eleverne.

På lærerværelset herskede der en hakkeorden, som på ingen måde lod sig ændre. Til frokost sad man f.eks. ved et langt bord med rektor i midten, flankeret af de ældste lektorer som et slags nadverbillede, og når rektor en sjælden gang var fraværende, rykkede alle en plads op. Vi helt nye var der ikke plads til ved bordet, så vi måtte tage til takke med en vindueskarm, indtil vi kunne avancere til en stol ved den nederste bordende.

Hele denne i vore øjne lidt stive og gammeldags væremåde krævede også noget af påklædningen, det drejede sig om at se så lidt ungdommelig ud som muligt, for vi lærere var jo autoriteten på trods af vore kun 25 år. Så Kirsten måtte til dameskrædderen og få syet et antal dragter i passende længde, og det skal nævnes, at det var yderst upassende med damer i lange bukser. Jeg

Statsskolens elever kunne dog finde på at mobilisere sig som her den 6. maj 1964, hvor der var sidste skoledag på Esbjerg Statsskole. Dagen begyndte med kaffebord, hvor også lærerne deltog. Herefter tog 3. g'erne fat på det traditionelle optog. Skoleånden blev i sortklædt begravelsesoptog ført til sit sidste hvilested. Her er processionen på vej fra skolen i Svendsgade mod Torvet. EBA 77221-050

fik syet et par habitter med tilhørende skjorter og slips. Så var den side af lærerrollen ordnet.

Vi faldt alligevel lidt ved siden af på grund af vores unge alder, og netop på grund af alderen havde vi et særdeles godt forhold til vores elever, som vi den dag i dag stadig møder og taler med. Eleverne kom undertiden hjem til os for at ordne samfundsforholdene over et glas sodavand, spiritus var utænkeligt, og vi brugte også elever som babysittere med stor succes. Til min 30 års fødselsdag kom der en hel flok elever om morgenen til morgenkaffe med flag og sang. Ved morgensangen, som foregik hver morgen i aulaen, sad eleverne med flag, rektor blev meget vred over noget sådant og bad eleverne om at komme op med alle flagene, hvorefter han personligt knækkede alle flagene. Sådan!

Som årene gik, opstod der mange ikke altid mindeværdige situationer, dagligdags hændelser, som kan fortælle lidt om livet på skolen. Rygning var nærmest en naturlig del af skolelivet, altså lærernes rygning, eleverne måtte selvfølgelig ikke ryge. Man røg til eksamen, man røg i undervisningstimerne, og først og fremmest røg man i frokostfrikvarteret, så man dårligt nok kunne se fra den ene ende af lærerværelset til den anden. Rektor kom en dag lige før jul og spurgte Kirsten, om hun ville være så venlig at arrangere en kop te og et par småkager, så vi kunne ønske hinanden glædelig jul efter afslutningen i aulaen. Længere kunne man ikke forestille sig at komme, og dog. Kirsten og jeg tog mod til os og foreslog, at man kunne afholde en julefrokost i stedet for te og småkager, men – naturligvis – det kunne overhovedet ikke komme på tale på en statsinstitution som vores. Vi prøvede alligevel og med stor succes, alle meldte sig til det følgende år, og lige siden har der været afholdt julefrokost på skolen. Vi forsøg-

Om ikke før forstod eleverne situationens alvor som i maj 1965, hvor den skriftlige eksamen gik i gang, Og her med Aage Elvig i baggrunden som eksamensvagt. EBA 57743-050

te også at minde rektor om, at båndoptageren var opfundet, og at man med held kunne bruge den i sprogundervisningen. Vores anmodning om at købe nogle båndoptagere blev pure afvist med den begrundelse, at vi ikke var nogen Berlitz School – her gjaldt det levende ord. Nogle få år senere købte vi alligevel et antal båndoptagere.

Vi havde fået nye skabe på lærerværelset til opbevaring af vores arbejdsting, hver lærer sit skab. Nu forestod så fordelingen af skabe, nogle var højt oppe, nogle helt nede ved gulvet. Rektor meddelte, at det tilkom de højst gagerede statstjenestemænd at vælge først med studielektor Tage Thoft som den første. Tage Thoft valgte sit skab øverst oppe og let tilgængeligt, hvorefter han straks overdrog til mig yngste kollega og lavest lønnede at vælge. Skabet beholdt jeg resten af min tid på skolen.

Vi havde mange lærerfester med deltagelse af ægtefæller med spisning, sang og dans, og så havde vi mange middage i hjemmene, hvor damerne mødte i fint tøj og herrerne i sort habit. Til disse middage var der altid indkaldt serveringspersonale, og når vi kom, blev vi modtaget af en dame i sort, der tog sig af vort overtøj. Fint og fornemt var det, og Kirsten og jeg forsøgte at leve op til de store krav, selv om vores hus ikke stod mål med de andres. Rektor havde på en eller anden måde fået at vide, at vi havde købt en topersoners sofa hos Nielsnielsenmøbler, han kendte også prisen på sofaen. Jeg blev kaldt ind på kontoret på den sædvanlige måde: Hr. adjunkt Elvig, jeg vil gerne tale med Dem på mit kontor efter skoletid (dvs. kl. 14). Dette blev sagt kl. 8 om morgenen, og så kunne man gå og spekulere på hvilke ulykker, man nu var skyld i. Jeg kom ind på kontoret kl. 14, »Værsgod at sætte Dem ned hr. adjunkt Elvig. Jeg har hørt, at De har købt en sofa hos Nielsnielsenmøbler til 3.000,00 kr., er det nu klogt med Deres gage! Ja i min tid gik den slags udskejelser bestemt ikke. Tænk Dem om hr. adjunkt Elvig. Ja tak, så var der ikke mere«.

Studenteroprør

Nu hører alt dette fortiden til, alt dette fik en brat ende i tiden omkring 1968 eller lidt senere.

Det såkaldte ungdomsoprør vendte op og ned på alle normer og tidligere praksis, pludseligt blev vi dus i lærerkollegiet med ganske få undtagelser, tøjstilen ændrede sig, folk satte sig, hvor det passede dem, og eleverne rejste sig ikke mere for lærerne eller for rektor ved morgensamlingen. Eleverne krævede medindflydelse og medbestemmelse med hensyn til pensum. Vi yngre lærere havde netop vænnet os til den gamle stil, og nu blev alt anderledes. Det måtte vi klare, og det klarede vi, også de gamle kolleger måtte prøve at omstille sig, for mange lykkedes det, men for en del endte omvæltningerne i psykisk sammenbrud, ja endog i selvmord.

Nu er alt noget, der skete for længe siden. Vi gik på pension i 2003 og 2004, Statskolen er fusioneret med bl.a. Esbjerg Handelsskole, lærerkollegiet er skiftet ud, og bygningen er solgt til Esbjerg Realskole. Men vi har vores Seniorklub, hvor vi kan slippe minderne løs.

Mandag den 16. juni 1969 sprang årets første studenter ud fra Esbjerg Statsskole. Fotografen havde måske mere øje på slagordene, der var malet på væggen ved indgangen: »Velkommen til overklassens højborg« og »Studenterfabrik«. Ungdomsoprøret var vist kommet til byen! EBA 34118-050

Birgit Petersen – i Esbjerg Byråd 1981-1998

Af Frants Andreassen, Peter Bak og Birgit H. Petersen

Birgit Petersen sad fra 1981 til 1998 i Esbjerg Byråd for Socialdemokratiet. I 1998 gik hun på efterløn, opgav byrådsarbejdet, men ikke det politiske arbejde, idet hun efterfølgende i to perioder blev valgt til Ribe Amtsråd.

Tiden i politik var ikke resultat af en planlagt politisk karriere, men udsprang af en mangeårig politisk interesse, som fik hende til at melde sig ind i Socialdemokratiet sammen med sin mand Johan Petersen, da Glistrup begyndte at fylde i medierne omkring 1973.

Kommunal baggrund

Hun begyndte som elev ved Esbjerg Kommune i 1954 efter mellemskoleeksamen. Planen var egentlig, at hun ville fortsætte med realeksamen, men da hun fandt ud af, at Esbjerg Kommune ansatte efter en psykoteknisk prøve, besluttede hun sig for at melde sig til den – og hun bestod. Faderen var tjener på Englandsbådene og moderen hjemmegående husmor, og begge forældre lagde vægt på, at det var vigtigt med uddannelse.

Der blev ikke diskuteret særlig meget politik hjemme – først år senere fandt hun ud af, at faderen havde været medlem af Socialdemokratiet i mange år.

Gennem arbejdet ved kommunen lærte Birgit en del kommunalpolitikere at kende, herunder den legendariske Henning Rasmussen. Da hun havde 25-års jubilæum, skulle hun have et gratiale sammen med en anden jubilar. Henning Rasmussen havde to konvolutter, fordelt på to jakkelommer – og Birgits lå i den venstre, sagde han, for den var nærmest hjertet!

Den politiske karriere begynder

Og da hun meldte sig ind i partiet, varede det ikke så længe, før hun blev valgt ind i

Birgit Petersen fotograferet i juni 1990 – eller næsten halvvejs i sin byrådskarriere for Socialdemokratiet. På det tidspunkt var hun overassistent ved Esbjerg Kommune. Foto Brian Kristensen. EBA 98295-037

bestyrelsen (som kasserer efter opfordring af amtsrådsmedlem Frida Jensen, der var kørelærer ligesom Johan Petersen).

Efter nogle år i bestyrelsen begyndte bl.a. Reidar Faurbye og Arne Sørensen at skubbe til hende for at få hende til at stille op som kandidat til byrådet – samtidig med at de formanede hende om at sikre sig mandens accept!

De spurgte Johan Petersen, hvad han sagde til, at de foreslog Birgit at stille op som kandidat til byrådet ved byrådsvalget i 1981. Han kunne støtte tanken, og en dag sagde han til hende: »Du ved så meget. Jeg synes, du skal stille op til det kommende byrådsvalg«.

Opfordringerne kom måske ikke helt overraskende – Birgit Petersen var aktiv andre steder end det partipolitiske. Hun blev i 1970 valgt som 1. suppleant til skolenæv-

net på Jerne Skole, blev fuldt medlem i 1971 og var formand for nævnet fra 1974 til 1982. Hun var i perioden fra 1978, til hun blev medlem af byrådet, valgt af skole-nævne fra Jerne Skole, Bakke-, Spangsbjerg- og Kvaglundskolen til at sidde i skolekommissionen.

Interessen for det politiske smittede måske af på børnene, hvor sønnen samtidig sad i elevrådet på Jerne Skole, hvad gav nogle gode diskussioner derhjemme, og i 1977-1978 blev hun forældrevalgt medlem af skolekommissionen. Jerne Skoles leder, Ahlmann Nielsen, luftede jævnligt tanken om, at hun burde søge indflydelse. Også HK havde følere ude for at få hende med i fagforeningsarbejde.

Også idrætten blev hun viklet ind i på det organisatoriske plan, idet ØB (senere IF92) henvendte sig med et tilbud om at blive formand for håndboldafdelingen, hvor en niece spillede. Den post havde hun i et par år.

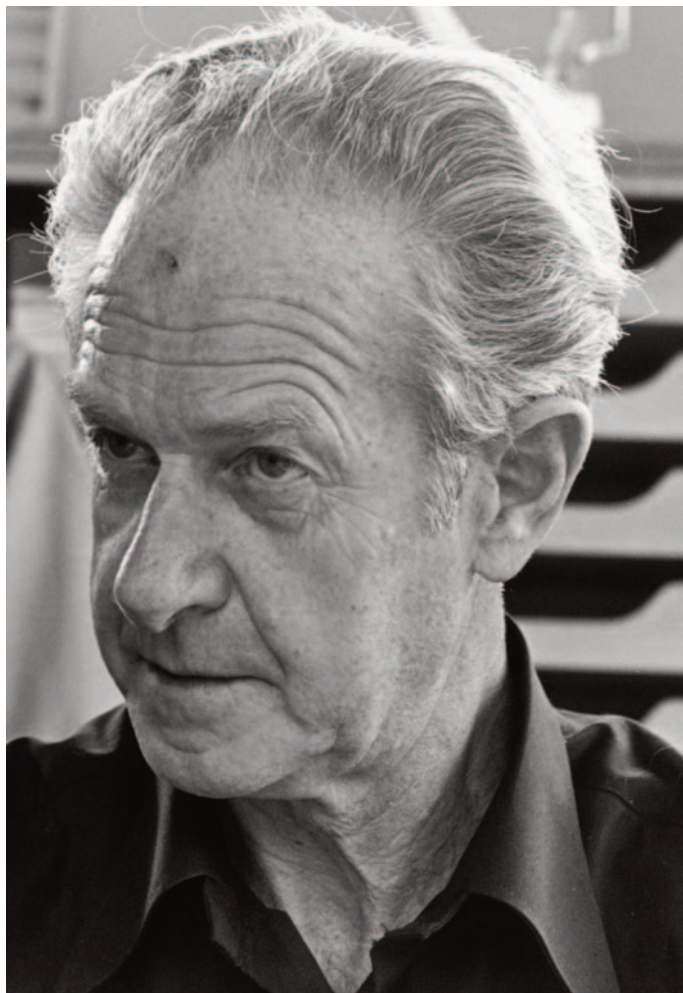
Den store udenomspolitiske aktivitet er ganske karakteristisk for mange politikere, som gennem den slags aktiviteter får opbygget et stort netværk.

Allervigtigst for beslutningen om at gå ind i politik var dog efter Birgit Petersens mening opbakningen fra manden. Børnene syntes egentlig, det var lidt spændende med en mor i politik. Til spørgsmålet om, hvorfor der (stadig) er så få kvinder i politik siger hun, at kvinder skal være klar til at sige ja, når de bliver spurgt, men altid have opbakning fra hjemmet. Der gik mange aftener med politiske møder, og da manden var kørelærer, blev der en del aftener, hvor børnene måtte klare sig selv. Det gik nu udmærket, eftersom de var teenagere, da det politiske arbejde satte ind med fuld styrke.

Byrådsvalget 1981

Da hun selv blev opstillet til valget i 1981, var der flertal af mænd på opstillingslisten. Uanset hvad var der gennem alle årene urafstemning om kandidatopstillingen i Socialdemokratiet, så man kan ikke sige, at det var mændene, der holdt kvinderne væk fra opstillingerne.

Birgit Petersen blev formand for skolekommissionen i sin første periode i byrådet,

Portræt fra 1980 af E. Ahlmann Nielsen, mangeårig skolemand i Esbjerg og på dette tidspunkt skoleinspektør på Jerne Skole i 24 år. EBA 65361-019

og i den næste periode var hun formand for Undervisnings- og Kulturudvalget og derefter for Fritidsudvalget, men langt de fleste formandsposter i byrådets udvalg blev besat med mænd. Men f.eks. på skoleområdet var der flere kvindelige formænd i skolenævne end mænd. Det ser også ud, som om der efterhånden er kommet flere kvindelige skoleinspektører.

Byrådsmedlemmerne blev grundigt informeret om, hvad der skulle ske på byrådsmøderne. Der blev holdt gruppemøde om torsdagen, når der var byrådsmøde om mandagen, hvor byrådets dagsorden blev gennemgået og diskuteret, ligesom man mødtes en time før byrådsmødet. Udvalgsarbejdet var altid forbundet med møder om afstemning af holdninger – der kunne jo godt være uenighed inden for partiet om, hvordan man skulle forholde sig til de forskellige sager.

Birgit Petersen mener da også, at arbejdsbyrden har været stor med mange møder og meget læsestof – dels skulle gruppen orienteres om arbejdet i udvalgene, dels syntes hun det var en pligt at følge med i alt arbejdet i byrådet.

Så er det jo nærliggende at spørge hende, om hun synes, hun har nået sine mål ved at gå ind kommunalpolitisk arbejde. Det svarer hun helt klart ja til. Især sine resultater på skoleområdet fremhæver hun positivt, og hun mener også, hun har været med til at bane vejen for mere kvindedel-

tagelse i politik. Selv har Birgit Petersen aldrig følt sig forbigået som kvindelig politiker.

Selv om hun ikke helt har opnået det, hun ville – det gør man vel aldrig – ville hun absolut også i dag vælge at gå ind i politik, hvis hun havde alderen til det. Hun føler trods alt, det er lykkedes hende at påvirke historiens gang.

Litteratur

Gregersen, Johanne Marie. Ildsjæle der sætter spor. Esbjerg 2021

Som byrådspolitiker kunne man også få opgaver tæt på sit fysiske arbejde. Birgit Petersen fik i 1980'erne arbejde på Hovedbiblioteket og var med til at trykke på tasterne, da man gik over fra de gammeldags kartoteksskuffer og –kort til den første EDB-løsning. Her er hun som medlem af Esbjerg Byråds Kultur- og Fritidsudvalg i gang med at betjene terminalen fra Regnecentralen, mens bibliotekar Birgit Krarup står bagved og ser på. EBA 26150-060

